

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

شامل متن قوانین - تصویب نامه ها - صورت مفصل مذاکرات مجلس شورای ملی - مذاکرات مجلس سنا
بخبار رسمی - فرامین - انتصابات - آئین نامه ها - بخشنامه ها - آگهی های رسمی و قانونی سوالات

۱ شنبه ۲۳ مهر ماه ۱۳۲۹

روزنامه پستی
مدیر: سید محمد شمشیری

سال ششم - شماره ۱۶۴۷
صفحه ۱

شماره مسلسل ۶۷

دوره شانزدهم قانونگزاری

بفرمائید .

اردلان - بنده از آقایان محترم بسیار معذرت
میخواهم که باز بنام بیانات قبل از دستور مصدع آقایان
میشوم و قبل از اینکه مطلب را شروع بکنم اجازه
میخواهم يك حکایت خیلی مختصری عرض کنم که
مربوط بهمین مطلبی است که میخواهم بعرض آقایان
برسانم موقعیکه بنده بنمایندگی مجلس شورای ملی
از کردستان انتخاب شدم یکی از موکلین بنده که یکی
از دانشمندان کردستان هستند يك بعثی را باینده شروع
کرد که حالا ۷ سال است این بعث ادامه دارد و
بدبختانه بجائی نرسیده است (کشاورز صدر - برنامه هفت
ساله است) هر دفعه که او بطهران میآید یا من
به کردستان میروم این بعث را شروع میکنیم ولی
بجائی نمیرسد و بنده نمیتوانم این موکل خودم را
متقاعد بکنم نه او میتواند مرا متقاعد بکنند او میگوید
ایران قبایل اصلاح نیست و من میگویم ایران قابل
اصلاح هست (صحیح است) (کشاورز صدر - این
شخص کیست؟) یکی از موکلین کردستانی بنده
است و با بیانات فاضلانه خودش بدبختانه مدت و
زمان هم به او که میکند که هر وقت من ایشان را دیده ام
يك مدارکی در دست دارد که بنده ندارم (دکتر
مجنهدی - او درست میگوید) بعضی میفرمایند که
موکل من راست میگوید بعضی میگویند که بنده راست
میگویم بالاخره در این مرخصی اخیر که بنده بکردستان
رفته بودم باز این بعث شروع شد و گفتم نه فلانی
چه میگوئی مگر آنکه يك مترخاک روی مرا بگیرد
و مرده باشم والا زنده هستم و جان دارم معتقد هستم
که کشور ایران قابل اصلاح است (نریمان - بشرطیکه نقش
دست خارجیهان باشد) حالا عرضی که بنده میخواستم
بکنم یکی مربوط به اد کستری است در برامون مسائلی
که همکار محترم بنده جناب آقای مکی اظهاراتی فرمودند
و طبق قانون مجلس شورای ملی بعد از بیانات آقای وزیر
داد کستری قطعا برای خودش راجح به این اظهار خواهد
کرد بنده دیدم فرستی بهتر از این فرصت نیست که

مذاکرات مجلس شورای ملی

جلسه ۶۷

صورت مشروح مذاکرات مجلس روز ۱ شنبه شانزدهم مهر ماه ۱۳۲۹
فهرست مطالب :

- ۱- نطق قبل از دستور ۳ نفر از آقایان نمایندگان
- ۲- اجزای مراسم تعالیف بوسیله آقای شادلو نماینده بجنورد
- ۳- مذاکره درباره استیضاح و رای اعتماد بدوات
- ۴- تقدیم يك فقره لایحه راجع با استخدام کارشناس راه آهن از طرف وزیر راه
- ۵- تقدیم يك فقره لایحه راجع به آئین نامه انجمن های محلی از طرف وزیر کار
- ۶- انتخاب کمیسیون مخصوص
- ۷- استرداد لایحه چاپ اسکناس جدید از طرف کفیل وزارت دارائی
- ۸- موقع ودستور جلسه بعد - ختم جلسه

***

مجلس ساعت ۹ صبح برپاست آقای رضا حکمت تشکیل گردید

رئیس - صورت غائبین جلسه پیش قرائت میشود .	مذاققی - محمد ذوالفقاری - امیر انشاری - دکتر شایگان - جواد مسعودی
(شرح زیر قرائت گردید)	دیر آمدگان با اجازه آقای محمد علی - نصرتیان یکساعت
غائبین با اجازه آقایان : بهادری - فتحعلی انشاری - طباطبائی - آصف - دکتر داجی - کور اوغلی	دیر آمدگان با اجازه آقای موقر ۳۰ دقیقه
غائبین بی اجازه آقایان : محمود محمودی - سفوی - مریرزنگنه - خسرو قشقای - سالارستندی	آقای مرانی ۳۰ دقیقه
امینی - حسن اسکیر - شهاب خسروانی - افیال عماد تریقی - حسن طاهری - پیوسته - فاضلری -	رئیس - براساسه تطبیق و جمع دیروز صورت مجلس حاضر نشد است بنا بر این ۳ نفر از آقایان تقاضای نطق قبل از دستور کرده اند آقای اردلان

● بین مذاکرات مشروح شصت و هفتمین جلسه از دوره شانزدهم قانونگذاری

اداره تند نویسی و تحریر صورت مجلس

ملاحظه باوضاع دادگستری و اصلاح مبانی فضاوت که پایه و مایه استقلال و عظمت و تأمین و رفاه جامعه فقط و فقط منحصر آ زیر قوانین دادگستری است بیاناتی فرمودند که جناب آقای بوذری و جناب آقای فروهر هم باید کاملاً توجه کنند . منم عقاید خود را عرض میکنم . اگر آقایان فکر فرمودند که این نظریه از نظر اصلاح دادگستری و رفاه مردم مفید است او را نصب العین کرده یک طرح هافلان فاضلان جامعی بریزند . بدو باید عرض کنم هر موفقیتی برای هر دینی و هر مملکتی که پیدا شد در اثر کوچکی و انحصار و محدودیت قوانین بوده یعنی چه ؟ یعنی اگر قوانین ... اینجا ، مجلس شورای ملی کارخانه قانون ریزی نیست ، اینجا کارخانه بیعت است و اظهار نظرات و مباحثه در اصلاحات مملکت است و در مواقع ضروری قوانینی وضع می شود نه آنکه ما تمام اوقاتمان را مصروف بکنیم و تصور کنیم که مجلس شورای ملی فقط و فقط برای اینست که در هر جلسه ای یکی دو تا قانون وضع کند و بر مشکلات مردم بیچاره بیفزاید هر مملکتی هر روزی ، هر دولتی ، هر قانونی ، هر مسلسلی که در دنیا پیش رفته برای این بوده است که قوانین او مختصر بوده ، ضبط شده ، مردم توانسته اند این قوانین را بسینه خود بسپارند و عدول از آن قوانین نکنند اما اشکالی که پیدا شده در مملکت ما اینست که این قوانین زیاد است و همه متناقض ، همه متخاصم هر یک از افراد وحتى خود او اگر با توجه به جزئیات قانون رسیدگی بشود روزی دویست مرتبه متغلف از قانونیم و باید بدست محکمه و اما آنکه سپرده شویم ملت چیست ؟ بدون مطالعه ، بدون تعمق نشستیم ، می قانونهایی که متناقض با قوانین ادوار سابق بوده وضع کردیم دست ویای قضات را بستیم حتی آقایانی این جا تشریف دارند ، آقای گودرزی ، جناب آقای نبوی ، آقای عامری ، آقایان همه مطمئن دیوان عالی کشور ، مستشاران دیوان عالی کشور که از همه بخته ترند در موقع صدور رأی این نقش و ایام مجبور می شوند بقوانین مراجعه کنند . یادشان می رود این نقش قانون است . این هیب قانون است آقای وزیر دادگستری آقای بوذری است نمی دانم هر کس باشد باید حتم و قطع ، روزی وزیر دادگستری با مجلس شورای ملی تماس بگیرد و کمیسیون دادگستری بشینند قوانین را آنهاییکه تناقض دارد بریزند ، مختصر کنند ، جمع کنند ، یک جزوه مختصر که هر فردی از افراد مملکت می تواند اوراق ضبط کند و متغلف نکند تهیه کنند عیب قضائی ما آقای اردلان اینست من سالها وکیل مدلیه بودم ، خودم سالهاست در یک محکمه ای نشسته ام با قانون سروکار دارم از یک طرف یکجا فکر میشود از یکطرف یکجا فکر می شود ماده واحده ای از مجلس شورای ملی میگذرد اشخاص شرور و بد سابقه از قبیل دزد و جاقو کش و جیب بر و امثال اینها ... و امثال اینها که سابقه اینگونه اعمال دارند آقای مهدوی محسن مهدوی یا آقای سزوار پیشتهادی می کنند که سابقه را لااقل یک مرتبه محکومیت ملحوظ شود

از مجلس رد میشود آن وقت نتیجه این چه میشود منم که در رأس آن محکمه نشسته ام فکر می کنم امثال این ها چیست ؟ تو کوچه رسیدن فحش دادن است تو کوچه زشت گفتن بردم است تو کوچه بنوامیس مردم نظر بدانداختن است قه کشیدن است از دیوار بالا رفتن است کثافت کردن بغانه مثلا این حرفهاست امثال این ها امثال اینها لفتی است کش دار این لفت کشدار دست یک آدم بصیر میافتد درست استفاده میکنند دست یک آدم جاهلی میافتد نمی گویم مغرض ، بدست یک نفر آدم جاهل میافتد نمی داند چه ترتیب عمل کند پس مجلس شورای ملی نمایندگان معتمدین است محترم دولت بایستی برای اصلاح قوانین دادگستری و عدلیه ما در درجه اول فکری بیندیشند که بشینند مختصر کنند یک مقداری بقدر ضرورت بقدر حوائج مملکت قانونرا بنویسند بدهند بدست مردم مردم حفظ کنند اسلام پیشرفتش برای این بود که قوانین او اول مختصر بود جمع بود همسایه ما شوروی اگر نگاه کنیم پیشرفتش برای انحصار قوانین بود نه اینکه سی و پنج هزار ، چهل هزار ماده قانون داشته باشد این قابل حفظ کردن نیست قابل اجرا نیست ما خودمان را نباید گول بزنیم بعقیده من جناب آقای اردلان دولت باید فکر بکند آقای بوذری یا کس دیگر هر وزیر دادگستری ایشان یا هر وزیری ما باید فکر کنیم برای اصلاح اساس مملکت استحکام بدهیم مبانی قضائی را با انحصار قوانین این نظر بنده است اما نظردوم که جناب آقای رئیس مجلس شورای ملی جناب آقای سردار فاخر فرمودند آقای آزاد نماینده محترم هم فرمودند ماده ۱۹۸ و ۱۹۹ درباره سؤالات از وزراء که یک هفته وقت معین کرده ملت داشته جهت داشته اگر در ظرف یک هفته بسؤال چه بود دولت چه نصب العینی خواهد کرد چه اقدامی خواهد فرمود در استیفای منافع ملت ایران بعقیده من کاری پس بیهوده و بی فکر عمل کرده ام ناعاً علیهذا مجدداً استدعا میکنم از مقام ریاست از هیئت وزراء آقایان که بهیئت دولت اطلاع بدهند از نمایندگان مجلس همانطور که فرمودند کلیه سؤالات بالاخص برای نفت قبل از استیضاح در مجلس مطرح بشود تا اینکه ما بتوانیم در رأی دادن نیتمان یعنی نظر خودمان را اعلام کنیم .

۴- اجرای مراسم تحلیف بوسیله آقای شادلو نماینده بجنورد

رئیس - کلیه سؤالات را گفتیم تهیه کنند که بهمان ترتیب تقدم از اول شروع شود روز سه شنبه وارد دستور میشود آقای شادلو چون وارد مجلس شدند باید قسم بخورند (در این موقع موع حضار با احترام ورود قرآن مجید قیام نمودند و مراسم تحلیف بوسیله آقای شادلو بشرح زیر بعمل آمد)

من که در ذیل امضا میکنم خداوند را شهادت میطلبم و بقرآن قسم یاد میکنم ادا کنم حقوق مجلس و مجلسیان مطابق این نظامنامه محفوظ و مجری است تکالیفی را که من رجوع شده است مهمی آنکس با تمام راسی و درستی وجد و جهد انجام بدهم و نسبت باعلیحضرت شاهنشاه متبوع عادل منعم خود صدیق

وراستگو باشم و با اساس سلطنت و حقوق ملت خیانت ننمایم و هیچ منظوری نداشته باشم جز فواید و مصالح ملت ایران .

۳- مذاکره در باره استیضاح رأی اعتماد بدولت

رئیس - آقای بوذری .

بوذری (وزیر دادگستری) - بنده قبل از شروع بجواب استیضاح آقای مکی چون در جلسه امروز آقای اردلان تذکراتی راجع بدادگستری فرمودند و میتوان این تذکرات را هم در واقع مکمل استیضاح آقای مکی دانست یک چند کلمه ای با اجازه مجلس در این خصوص قیلا عرض کنم آقای اردلان در قسمت نواقص دادگستری دو تذکره را تذکره اول یکی موضوع را کد بودن پرونده ها در دادگستری و دیگر نقل و انتقال زیاد قضات و مأمورین دادگستری و این دو امر را ایشان موجب خرابی این دستگاه اظهار فرمودند و حال آنکه مسائل دیگری هم میتوان برای اصلاح دادگستری ذکر کرد منتهی بدیقتانه از این تصدی اینجناب بسمت وزارت دادگستری مجالی برای این فکرها پیش نیامد و مدتی کافی در دست نبود که بشود با اصلاحات دادگستری از این بابت پرداخت اصلاحات دادگستری یعنی اصلاحات اساسی و با پایه دادگستری محتاج با اصلاح قوانین است و اصلاح قانون هم بدون موافقت و رأی مجلسین امکان پذیر نیست آقایان توجه دارید که بعد از مختصری از تشکیل دوات بملت تعطیل تابستان مجلس شورای ملی در حدود یکماه تعطیل بود و بعد هم از تاریخی که مجلس گشایش یافت مسائل دیگری در پیش آمد که اینها تشنجی ایجاد کرده بود و موقفی و فراغتی برای اقدام در این امر نبود البته بنده همانطوریکه در ضمن جواب استیضاح آقای مکی یادداشت کرده ام و قطعاً بطور خلاصه در اینجا هم عرض آقایان میرسانم در زمینه اصلاح قوانین دادگستری از نظر طول مدت خدمتی که در این دستگاه دارم یادداشت هائی کرده ام و لوازمی هم در دست اقدام داریم و امیدوارم فرصتی باشد که با کمک و پشتیبانی آقایان موفق شویم آنچه که نظر آقایان است تأمین بکنیم لازم میدانم این کلمه را عرض آقایان برسانم طمأنینه بدارند که دادگستری یک دستگاهی است که اگر قضات آنجا را از بهشت هم تهیه کنیم مراجعین آنجا یک عده یعنی نصف از مراجعین بدادگستری ناراضی خواهند رفت (صحیح است) زیرا امکان نیست فرض کرد که در یک دهوائی هم مدعی وهم مدعی علیه هر دو صحیح بگویند طبعاً آن کسی که محکوم میشود البته بنده نمیخواهم اینجا ادعای عصمت قضائی را در گناه و خط بکنم ممکن است قاضی خط کند لیکن بر فرض که قاضی رأی صحیح بدهد باز محکوم ناراضی است خیلی مرد با وجدانی باشد که با اینکه محکوم هم میشود این محکومیت خودش را یک عنوان بدی در خارج متمسک نکند راجع بترک پرونده ها که فرمودند البته این مولود حوادث اخیر دنیا و فقر عمومی است که بیشتر این گرفتاری وقت موجب ارتکاب غالب جرائم عده است و در قسمت راه

حلی که برای اینکار باید اندیشید باید جزء همان موضوعاتی که عرض نرساندم باید این نکته را عرض برسانم که روی آمار صحیحی که بنده دارم عده قضاتی که الان ما در دادگستری داریم یعنی از دادستان دیوان عالی کشور تا کوچکترین امین صلح مادر حدود ۸۸۸ نفر قاضی داریم این تعداد با کارهای زیادی که الان در مملکت پیدا شده کافی نیست یعنی این عده از عهده انجام تمام کارها بر نمی آید طبعاً برای اینکه این کارها انجام شود و این کارهای را کد تمام شود عده بیشتری لازم است البته آقایان می دانند که شرایط قضاوت و تصدی قضاوت شرایط خاصی است هر کس را نتواند تصدیق قاضی تعیین کرد مطابق قانون که اخیراً عمل هم همینطور است برای دعوت بقضاوت از لسان سبیه های حقوق و دکترهای حقوق یکی موضوع را کد بودن پرونده ها در دادگستری و دیگر نقل و انتقال زیاد قضات و مأمورین دادگستری و این دو امر را ایشان موجب خرابی این دستگاه اظهار فرمودند و حال آنکه مسائل دیگری هم میتوان برای اصلاح دادگستری ذکر کرد منتهی بدیقتانه از این تصدی اینجناب بسمت وزارت دادگستری مجالی برای این فکرها پیش نیامد و مدتی کافی در دست نبود که بشود با اصلاحات دادگستری از این بابت پرداخت اصلاحات دادگستری یعنی اصلاحات اساسی و با پایه دادگستری محتاج با اصلاح قوانین است و اصلاح قانون هم بدون موافقت و رأی مجلسین امکان پذیر نیست آقایان توجه دارید که بعد از مختصری از تشکیل دوات بملت تعطیل تابستان مجلس شورای ملی در حدود یکماه تعطیل بود و بعد هم از تاریخی که مجلس گشایش یافت مسائل دیگری در پیش آمد که اینها تشنجی ایجاد کرده بود و موقفی و فراغتی برای اقدام در این امر نبود البته بنده همانطوریکه در ضمن جواب استیضاح آقای مکی یادداشت کرده ام و قطعاً بطور خلاصه در اینجا هم عرض آقایان میرسانم در زمینه اصلاح قوانین دادگستری از نظر طول مدت خدمتی که در این دستگاه دارم یادداشت هائی کرده ام و لوازمی هم در دست اقدام داریم و امیدوارم فرصتی باشد که با کمک و پشتیبانی آقایان موفق شویم آنچه که نظر آقایان است تأمین بکنیم لازم میدانم این کلمه را عرض آقایان برسانم طمأنینه بدارند که دادگستری یک دستگاهی است که اگر قضات آنجا را از بهشت هم تهیه کنیم مراجعین آنجا یک عده یعنی نصف از مراجعین بدادگستری ناراضی خواهند رفت (صحیح است) زیرا امکان نیست فرض کرد که در یک دهوائی هم مدعی وهم مدعی علیه هر دو صحیح بگویند طبعاً آن کسی که محکوم میشود البته بنده نمیخواهم اینجا ادعای عصمت قضائی را در گناه و خط بکنم ممکن است قاضی خط کند لیکن بر فرض که قاضی رأی صحیح بدهد باز محکوم ناراضی است خیلی مرد با وجدانی باشد که با اینکه محکوم هم میشود این محکومیت خودش را یک عنوان بدی در خارج متمسک نکند راجع بترک پرونده ها که فرمودند البته این مولود حوادث اخیر دنیا و فقر عمومی است که بیشتر این گرفتاری وقت موجب ارتکاب غالب جرائم عده است و در قسمت راه

بن نسبت های خلاف واقع و نا روانی داده و بهر نحو که ممکن است بین اهانت کنند و مخصوصاً مطلبی را که مکرر وسیله حمله بن قرار داده اند است که هیئت تصفیه کارمندان دولت اینجناب را مشمول بندب دانسته و حتی بعنوان عدم اجرای تصمیمات هیئت تصفیه نسبت بین اهلام جرم هم کرده اند - در این خصوص با مذاکرات زیادی که از طرف جراند و نمایندگان محترم در موارد عده ای چه در خارج به عمل آمده این جانب را بن نیاز از بحث در اینخصوص میکند و بهیچوجه وارد ایرادات و اشکالاتی که در این موضوع موجود بوده است نمی شوم ولی آنچه لازم است عرض آقایان محترم برسانم این است که آقایان مستحضرن در موادی که بعنوان قانون تصفیه از کمیسیون دادگستری گذشته کسانی که صلاحیت و شایستگی آنها محل حرف نباشد و زائد بر تشکیلات بشمار روند (دکتر بقائی - ولی اشخاصی هستند که اضافه بر تشکیلات هستند) مشمول بندب میشوند و البته آقایان اطلاع دارند که اینجناب از دو سال پیش تا بحال سمت معاونت وزارت دادگستری را داشته و اخیراً بوزارت آنجا تعیین شده ام و مسلم است کار معاونت با وزارت دادگستری جزء کارهای زائد بر تشکیلات نیست و گزارشی هم که اینجناب به جناب آقای نخست وزیر طی نامه رسمی از نظر اشکالاتی که در کار بوده عرض کرده ام برای حفظ اصول بوده و پس از جلب موافقت معظم له نیز لایحه قانونی تهیه و تقدیم مجلس شورای ملی گردیده که با جریان فعلی آن نظر دولت مورد تأیید قرار گرفته است

آقایان ملاحظه میفرمائید که در مقابل اهانت های ایشان بنده با کمال برد باری جهت تحمل و شکیبایی کرده ام . یکی آنکه من عادت بقضای و بی ادبی نداشته ام و انجام چنین امری از عهده من خارج بوده است - دیگر آنکه رعایت احترام مجلس شورای ملی بنظر من از اهم امور و وظیفه کلیه افراد و مخصوصاً وظیفه نمایندگان و وزراء است (صحیح است) زیرا اگر از طرف نمایندگان و وزراء احترام مجلس شورای ملی بیرون بیرون شود و انتظار احترام از سایرین توقع بی توقع و بیجائی است (صحیح است) البته آقایان محترم توجه دارید که مطابق قوانین مجاز نیستند و در بعضی از موارد اقدام و اظهارات مجاز نیستند و در بعضی از موارد برای بعضی از اظهارات مطابق قوانین جزا کیفری مقرر است . بنده در اینجا از عرض این جملات فقط منظورم تذکر است زیرا مجلس شورای ملی محل این قبیل از مباحث نیست و اگر شکایت یا تمییمی از اقدام و عملی بایستی بشود مطابق قانون مراجع دیگری دارد .

آقایان نمایندگان محترم . زندگی من خیلی روشن بوده و نقطه تاریکی ندارد و اگر آقای مکی واقفاً مرا مرتکب عملی برخلاف ترتیب میداند است خوب بوده آن را سریعاً اهلام کرده و از طرفی که قانون مقرر داشته تعقیب نمایند تا اگر شبهه و

ترویجی دارند رفع شود والا گفتن حرف آن هم با شرایط موجود و مصونیت پارلمانی کاری است آسان

آقایان . تجمع ما در این مکان مقدس برای خدمت گذاری بملکت است و جائز نیست از حدود ادب و نزاکت خارج شده و نسبت بیکدیگر توهین و اهانت روا داریم - قانون اساسی ایران بوکیل مجلس حق سؤال و استیضاح ازوزیر یا دولت واهلام جرم به آنها را داده ولی نه در قانون اساسی ایران و نه در قوانین هیچیک از کشورهای عالم بوکیل حق داده نشده که بوزیر اهانت کند (صحیح است) و نسبت خلاف واقع و خلاف شرافت باو بدهد این طریقه‌ای که بعضی از آقایان پیش گرفته‌اند مشروطیت را موهون میکنند (مکی - مشروطیت با وجود شما موهون است) و ارزش مجلس و دولت را در نظر مردم و دنیا بصفر می‌رساند.

مجلس شورای ملی محل مقدس و مرکز حل و عقد امور مملکت و بحث و فحص در قوانین است در تمام پارلمان های دنیا اقلیت و اکثریت وجود دارند - اکثریت حکومت تشکیل میدهد و اقلیت از دولت انتقاد میکنندولی هیچیک از نمایندگان اجازه داده نشده بجای انتقاد از اعمال وزیر به او فحش بدهند .

اما راجع باستیضاح - آقای مکی در پشت تریبون در جلسه پیش اظهار نمودند که من استیضاح را برای آرامش وجدان ووظیفه ملی عنوان و طرح کردم - من امیدوارم که مطالب ایشان صدق باشد ولی قرینه خلاف آنهم هست زیرا من در اوائل تیر ماه ۱۳۲۹ بوزارت دادگستری منصوب ودر اواسط همان ماه از طرف مجلسین بدولت رأی اعتماد داده شد و ایشان در تاریخ یکشنبه اول مرداد ماه ۱۳۲۹ مبادرت باستیضاح نمودند .

آقایان . در ظرف یازده روز من چه اقدامی میتوانستم انجام بدهم که بعلمت عدم انجام آن یا در همان مدت قلیل چه عمل بنی انجام کرده‌ام که بعلمت اقدام بآن مورد استیضاح قرار گرفته‌ام؟ آقای مکی قبل از توضیح راجع باستیضاح اظهار داشتند برای زمینه سازی پاسخ ۰۰۰ پاسخ (دکتر بقائی - کاشکی قبلاً خوانده بودید) استیضاح ایشان را عقب انداخته اند و شوبختانه این اظهار ایشان هم صحیح نیست زیرا تاریخ استیضاح آقای مکی از این جانب روز یکشنبه اول مرداد ماه است و شهادت آقایان نمایندگان محترم و صورت جلسه رسمی مجلس آمادگی خود را بران پاسخ استیضاح بمرض رسانده‌ام. (صحیح است)

استیضاح آقای مکی از اینجانب راجع به دو امر است . اول راجع به توقیف جرائد که در این قسمت قانون اصلاح قانون مطبوعات مصوب ۱۲ اسفند ماه ۱۳۲۷ برای شهرتانی و داسرا در مواردی که روزنامه یا نشریه‌ای اهانت و هتک حرمت کند و طوائفی معین کرده و طبق آن قانون شهرتانی مکلف است

واقفاً جای بسی تأسف است که اشخاص محترم مشمول زندگانی روز مره خود هستند غفلتاً مشاهده میکنند که کلبه حیثیت و شرافتی را که در یک عمر تحصیل کرده‌اند در یک روز و یک لحظه بوسیله یک روزنامه بر باد داده شود چنانکه بارها از طرف آقایان نمایندگان محترم مجلس شورای ملی نیز راجع باین موضوعات به دادگاههای دادگستری شکایت و منتهی بصدر حکم گردیده است

یقین دارم اکثریت روز نامه نگاران ایران با این هتاک‌ها موافق نبوده و آنرا دون مقام و شئون نام نگاری میدانند و امیدوارم روزی برسد که مطبوعات ما هم از این اوضاع هرج و مرج رهائی پیدا کرده و آن احترام و محبوبیتی که شایسته مقام نام نگاری است بدست آورد .

بعضی از جرائد نیز بجای انتقاد از سیاست دولت که باید در لباس نزاکت عرض اندام کنند عبارات و جملاتی را بکار میبرند که نه تنها اهانت بدولت است بلکه اثرات زشتی در میان مردم باقی گذاشته و در سیاست خارجی مملکت تأثیر خیلی بدی دارد نسبت باین قبیل جرائد پرونده هائی در دادگستری موجود و در مراجع مختلف قضائی در جریان است و اینجانب برای احتراز از تطویل کلام و اتلاف وقت مجلس شورای ملی فقط بذکر چند فقره از آنها بعنوان نمونه در اینجا تصدیح میدهم . مثلاً مندرجات روزنامه رنج و گنج شماره ۳ مورخ اول مرداد ۱۳۲۹ که اینک با آقایان نمایندگان محترم ارائه میشود (جمال امامی - اسم روزنامه‌ها را بیرید) مینویسد : « آقای رزم آرا مردم متوجه شده اند که حکومت شما جز باسارت دادن ملت ایران . جز تحویل دادن منابع ایران بامیر بالیس آمریکا وانگلیس عمل دیگری انجام نخواهد شد و همین جهت ارباب قلم و مطبوعات پیش از دیگران باید علاقه مند باشند که صنف خود را از اشخاص ناباب پاک نمایند تاگزندی بمقام مطبوعات وارد نشده و با همیت آن در جامعه لطمه وارد نگردد .

در کشورهای متدین همانطوری که احزاب مختلف در مواقعی کلبه‌ای مصالح عالی مملکت در بین باشد موقتاً از کلبه اختلافات مرامی و مسلکی چشم پوشیده و از رویه دولت پشتیبانی مینمایند جرائد مختلف المسلک نیز با حکومت وقت هم آهنگ شده و دولت را در پیشرفت کار تقویت مینمایند و اگر هم بخواهند نسبت باعمال و رفتار دولت انتقاد کنند همیشه رعایت نزاکت را ننموده و هیچوقت کلمات و جملات و عبارات زننده و توهین آمیز استعمال نمیکند و همچنین هیچ روزنامه نگاری حق ندارد در امور شخصی و خصوص مردم مداخله کرده و اسرار خانوادگی کسی را فاش کند - لیکن متأسفانه در مملکت ما بعضی از جرائد رعایت آبرو و حیثیت اشخاص را نکرده و حتی در فضایی ناموسی مردم وارد شده و با الفاظ رکیک و مستهجنی استعمال میکنند که در هر خواننده‌ای حس انزجار شدید تولید میگرد و حتی خود روزنامه نگاران بارها در این موضوع ایراد تفر کرده‌اند (دکتر بقائی - همان روزنامه‌ها را هم دولت توقیف میکنند)

را خدمت گزار ملت میدانیم و هر دولتی بانقلاب اعلیحضرت همایون شاهنشاهی (دکتر بقائی - شاه را مجبور کردند) و رأی اعتماد اکثریت نمایندگان مجلس روی کار می آید در این صورت آیا شما آقایان ممکن است غیر از خدمت گزار ایرانی باشخاص دیگر رأی اعتماد بدهید ؟ با اینحال آیا توقیف این قبیل جرائد بصالح ملت و مملکت نیست ؟ و توقیف کنندگان چنین جرائدی مقصودند ؟ و اگر شما آقایان نمایندگان بجای مأمورین مربوطه بودید چه میکردید ؟ و باروزنامه صلح جهان (همه نمایندگان - روزنامه‌ها را بخوانید) فراکسیون وطن - بخوانید آقا) ذکر این جملات و خواندن توجه دارد باین مقالات برای این بوده است که گرچه آقایان خواستم طرز انشاه و رویه روزنامه‌هایی که بملطخ خودشان را داخل این صنف کرده اند برای آقایان مجسم کنم (دکتر بقائی - این یکی تصادفاً خیلی صحیح نوشته) بنده یکی دوتای دیگر را هم یادداشت کرده‌ام (مکی - بیان حقایق است بخوانید) یادداشت‌هایی از آقایان میرسد که نتوانم (غلامرضا فولادوند - اگر مفید برای جواب استیضاح میدانید بخوانید والا نخوانید)

دکتر مجتهدی - تمام اینها منتشر شده است آنوقت این جا نخوانند . وزیر دادگستری - اطاعت میکنم و نمیخوانم . دکتر بقائی - از کی اطاعت میکنید؟ نورالدین امامی - از اکثریت مجلس شورای ملی وزیر دادگستری - پارلمان و حتی هموم ملت ایران ناظر اعمال دولت ها هستند ، بما بگوئید چه عملی این دولت انجام داده است که بفتح بیگانگان و هلبه مصالح ملت و مملکت بوده است و اگر خدای نکرده مرتکب چنین عملی شده باشد چگونه پارلمان ایران اجازه ادامه حکومت باین دولت میدهد ؟ پشتیبانی و حمایت پارلمان از هر دولتی دلیل بر این است که کلبه اعمال و رفتار آن دولت مورد تصدیق و قبول پارلمان است بسا این حال آیا دادن چنین استادی بدولت اهانت بیارلمان ایران نیست ؟ (دکتر بقائی - تقاضای سلب مصونیتش را هم بکنید)

آقایان اگر مأمورین مربوطه در توقیف چنین روزنامه هتاک اقدام نمیکردند دولت مورد اعتراض شما آقایان نمایندگان قرار نمی گرفت و یا انصافاً چنین اشخاصی ایات و استحقاق روزنامه نگاری دارند و آیا روزنامه نگاران واقعی عقیده دارند که بچنین اشخاص فحاش و هتاک باید اجازه روزنامه نویسی داد

آیا وارد شدن این قبیل اشخاص در صنف روزنامه نگاران توهین بمقام مطبوعات نیست ؟ و آیا برای توقیف و تعقیب این قبیل نویسندگان از طرف مأمورین صلاحیت دار بایدند وزیر دادگستری مورد استیضاح قرار گیرد ؟ قسمت دوم - استیضاح آقای مکی از اینجانب راجع بسوه جریان دادگستری است (دکتر بقائی - جواب روزنامه‌ها تمام شده ایشان گفتند توقیف

کردید و چرا رفع توقیف) در این قسمت ایشان راجع با همیت تأمین قضائی و بسط عدالت و تأثیر فضاوت در زندگانی یک جامعه و افراد آن کلباتی بیان کردند که جزء بدیهیات و قولی است که جملگی بر - آتند و در خصوص نواقص سکار دادگستری بر اثر تجربیاتی که اینجانب در مدت ۲۴ سال خدمت در دادگستری بدست آورده‌ام معایبی که در جریان کار بنظر رسیده تا حدی که در اختیار وزیر دادگستری بوده اقدام بر رفع آن شده است و آنچه که باید با وضع قوانین جدید رفع شود لوابسی در دست تهیه است که انشاء الله با کمک و همکاری آقایان نمایندگان محترم بتصویب مجلسین رسیده و موفق باصلاح کامل دادگستری خواهیم شد ، در اینخصوص بنده زیاد وقت آقایان را نیکبیرم و همین قدر لازم میدانم که بعضی برسانم در این دادگستری که مورد حمله آقای مکی است مردمان شریف و قضات پاکدامن و با تقوی و وظیفه شناس زیادی وجود دارد که با کمال قناعت و مناعت طبع بانجام وظیفه مشغول و در خدمت بملکت و مردم کمال کوشش و مجاهدت را دارند

حالا اجازه میخوام پاسخ موضوعاتی را که آقای مکی در ضمن توضیح استیضاح به آنها اشاره کرده -

اند مرض مجلس شورای ملی برسانم

۱ - آقای مکی راجع با آزادی مسکن و توقیف عده‌ای بمد از نیم شب باستناد خبری که در روزنامه - ای گفتند منتشر شده اظهار داشتند که برخلاف اصل آزادی مسکن اقدام شده است ، اولاً معلوم نیست که این خبر تا چه اندازه صحت دارد تا نایب آزادی مسکن با آنکه جز اصول کلی است مطابق قوانین مملکت در مواقع ارتکاب جرم ضابطین دادگستری مکلف به تعقیب امر و مجاز در ورود بعمل سکنی هستند (قانون آئین دادرسی کیفری از ماده ۹۱ تا ۹۴)

۲ - راجع به زمینهای قریه علی آباد و تقاضای ثبت آقای سید حسین رشیدی اظهار داشتند که این جانب بداره کل ثبت با اینکه زمینها بنام آما رشیدی ثبت شده بود دستور داده ام از وقوع معاملات در دفتر اسناد رسمی خودداری کنند - این مطلب کذب محض و از طرف اینجانب هیچگونه دستوری در این خصوص داده نشده است . (مکی - کتبی بله ولی شفاهی بوده)

۳ - راجع به تغییرات فضاوت نیز بیانی نمودند که در این قسمت هر چند این عمل مطابق قانون جزء وظائف اداری اینجانب است ممالک برای روشن شدن ذهن آقایان و برای اینکه معلوم شود عمل خلاف رویه‌ای انجام نشده دستور تلفنی هیچ مقام مؤثر در این امر نبوده و رفیق بازی و خصوصیت در انجام وظیفه ام دخالت نداشته جهت هر یک از تغییرات را بمرض آقایان محترم برسانم

الف - تغییرات دادگاه بخش شهری - در تاریخ ۲۹ شهریور ۲۹ اسفندار تهران یاد داشتی از سخن رانی آقای فرج الله ناصری امین دادگاه بخش شهر ری فرستاده خلاصه این که (آمریکایه غلطاً همه دو کراسی معروف شده در جنوب ایران

مردم بیچاره خون سلگمرده امریکائی‌ها را میخورند اده یاره کلمات زننده نسبت بمذهب و اینکه اسلام از مجاری لجن زاری عبور کرده یول گرفتن ملاما و نزول آیه حاق و غیره (حاذقی - خاک بر سرش کنند) و تحقیقاتی هم که بعمل آمده مؤید گزارش زبور بوده است - وزارت دادگستری در مقابل این عمل این شخص را از بست مستقل بکار غیر مستقلی گماشته است . (مهدی ارباب قیبرش هم لازم نبود)

آیا تغییر چنین مأموری کا نسبت بامور مذهبی و مسائل سیاسی مملکت اهانت کرده است بپسورد بوده و آیا باید بچنین شخصی جایزه میدادیم ؟ و آیا این عمل من درخور استیضاح است (شوشتری - اگر برده باید دستور تعقیب داد) (حاذقی - یک چنین شخصی صلاحیت فضاوت ندارد)

ب - تغییر دادستان ارک - آقای حسن مستوفی قبل از انتصاب اینجانب بوزارت دادگستری مکرر چه کتباً و چه وسیله تلگراف تقاضای انتقال خود را مصرأ نموده و در دوره تصدی اینجانب هم بموجب نامه های مورخ ۸ تیر ۲۹ و ۱۱ مرداد ۲۹ و ۱۲ شهریور ۲۹ ادامه مأموریت خود را در ارک یک نوع توهین بپسوردانسته و صریحاً تذکر داده است که بعد از خاتمه مأموریت بارک معاودت نخواهد نمود

(روز مرخصی و مأموریت داشته است) نظر بتقاضاهای مکرر و متوالی و تذکرات بی دری و اینکه مشارالیه با اخذ مأموریت باردوبیل مسافرت و صریحاً عدم معاودت خود را بارک یاد آوری نموده و دادسرای شهرستان ارک را نهی شد مدت مدیدی بلا متصدی گذاشت لذا با تقاضای او موافقت و تغییر مأموریت پیدا کرد و اینکه خواسته اند این تغییر را لباس دیگری بیوشانند و آنرا بموجب باختلافات محلی و اعمال نفوذ اشخاص در دادگستری قلمداد کنند بسا این توضیح مطلقاً صحیح نیست و اشاره ای که در ضمن بیانات خود در قسمت شکایت فرمائید از مأمورین قضائی ارک و مداخله و اعمال نفوذ آقای یوسف شکرانی نمودند بطوری که گزارش آقای مبشری بازرس اعزامی از مرکز که خود آقای مکی نیز بان استناد نمود حاکی است و عیناً نقل می شود (۰۰۰ در جریان تعقیب و رسیدگی اقدامی از طرف آقای یوسف شکرانی بره یا علیه طرفین مشهود نگردید)

ج - تغییر دادستان شهرستان تهران - جریان تغییر آقای ریاحی و انتخاب آقای خستو و انتصاب آقای اشرف احمدی از این قرار بوده است . آقای ریاحی قبلاً رئیس استیضاف کرمانشاه بوده و در موقع انتقال به تهران در زمان وزارت آقای دکتر سجادی بسمت دادداری دیوان کشور منصوب و بشارالیه مأموریت داده شده بود که امور دادسرای شهرستان تهران را همدهد و در حدود ۶۹ سال دارند و بدلت خستکی فوق العاده تقاضای مرخصی و برگشتن بشغل اصلی خود را داشت و از طرفی آقای خستو بسبب زیادتی در خوزستان بسبب ریاست دادگستری استان خدمت کرده و مدتها بود تقاضا داشت به تهران منتقل شود بجای آقای ریاحی تعیین و آقای

اشرف احمدی نیز بست ریاست دادگستری خوزستان منصوب گردید بطوری که ملاحظه می فرمایند این تغییرات کاملاً مادی و بدون هیچ نظر خاصی و صرفاً بنا بر تقاضای نامردگان صورت گرفته است . در اینجا مناسب است بمرض آقایان برسانم اینکه تغییر آقای اشرف احمدی را مرتبط با پرونده پنبه بین آقای یحیی فتعی و اداره تصفیه وزارت دارائی دانسته اند موضوع خلاف حقیقت و این پرونده در جریان وهنوز به مرحله صدور رأی نرسیده است .

بنده در ضمن این بیان بمرض آقایان میرسانم که تغییر دادستان صرفاً در اختیار وزیر دادگستری است بنده این مطلب را در ابتدای هرايض بمرض آقایان رساندم که اساساً تغییر و تبدیل دادستانها در اختیار وزیر است و می خواهم عرض بکنم که بدانند مطالبی که برخلاف انجام داده ام از چه قبیل بوده (مکی - بنده خود گفتم که در اختیار شما است ولی فهرست شرفه منرضی باید قبلاً تهیه شده بمرض برسد)

د - تغییر عضو علی البدل دادگاه مطبوعات - آقای زکی حسینی دادرس علی البدل دادگاه شهرستان تهران که مستادرس علی البدل دادگاه بدوی مطبوعاتی را هم داشته طبق نامه مورخ ۲۱ مرداد ۲۹ شرحی از خدمات دوازده ساله خود بوزارتخانه نوشته و اشاره نموده است که در مواقع مقتضی تقاضای شغل مناسب کرده ولی مورد توجه واقع نشده و درخواست نموده است باز رجوع شغل مناسب موجب تشویق او را فراهم نمایند همین ملاحظه در تاریخ ۲۴ مرداد ۲۹ بست دادرس علی البدل دادگاه استان مرکز مکه موافق قانون استخدام قضات يك درجه بالاتر از مقام دادرس علی البدل دادگاه شهرستان است انتخاب گردید - جای بسی تأسف است که این قبیل امور هادی موجب استیضاح از وزیر شده ومدتی از وقت گرانهای مجلس شورای ملی را تضییع مینماید .

۴ - راجع بموضوع قاچاق خوزستان همین قدر کافی است بمرض آقایان برسانم که شروع این امر در زمان تصدی این جانب نبوده - تحقیقات این موضوع بوسیله آقای لطفی انجام شده و پرونده کار قبل از تشکیل دولت فعلی براجع مربوطه احاله شده است .

۵ - و اما راجع به نسبت اتهام پنجاه و چند فقره کلاهبرداری بآقای منصورى اینجانب جز آنچه که نوشته شده بود چیزی نشنیده ام خوب بود موارد را آقای مکی توضیح میدادند - ولی راجع باینهمه در همان روز که مطالب با اطلاع اینجانب رسید فوراً بآداره کل ثبت بشماره ۳۴۹۳۰ مورخ ۱۴۷۷۲۹ دستور دادم جریان امر را در دفتر اسناد رسمی که معامله در آنجا انجام شده رسیدگی کنند بملاوه بازرس مخصوصی تعیین کردم که جداگانه موضوع را تحقیق و گزارش دهد و بدادرسای شهرستان تهران هم ضمن شماره ۳۴۹۳۲ مورخ ۱۴۷۷۲۹ برای تعقیب رسمی امر دستور اکید صادر نمودم و پس از این اقدام بطوری آقای شوشتری هم در جلسه قبل اظهار داشتند ایشان بن مراجع کردند و جواب گفتم که از طرف وزارت

دادگستری تمام اقدامات لازم بعمل آمده است ۶ - بازرس شرکت هواپیمائی و هدم تعقیب موضوع سقوط هواپیما و ملک شهریار - باینکه موضوع سمت بازرسی اینجانب در شرکت هواپیمائی ایران حقیقت ندارد و این موضوع از طرف شرکت هواپیمائی نیز تکذیب و در روزنامه ها درج گردیده مذلک بنظر من اشکالی نمیرسد که وزیر در شرکتی سهمی بوده و یا سمت بلزرسی داشته باشد (حاذقی - اگر بتوانید که بکنید بهتر است) و اگر موضوع سقوط هواپیمای آن شرکت توأم با ارتکاب جرمی بوده بایستی بر ارجع قضائی اعلام گردیده و قضیه مورد تعقیب قرار گیرد که تاکنون اینجانب اطلاعی از چنین اعلام جرمی ندارم تا از تعقیب معانیت کرده باشم براجع بملک چهارصد هزار تومانی باید به تفصیل عرض کنم که بچه کیفیت تهیه شده (فرامرزی - بفرمائید یاد بگیریم) (خنده نمایندگان) اما راجع به ملک چهار صد هزار تومانی که میگویند اینجانب تهیه کرده ام و خانه سیصد هزار تومانی در آن ساختم و از طریق مشروع تهیه چنین ملکی را مستبعد دانسته اند باینکه استیضاح ایشان مربوط بتوقیف جرائم و سوء جریان دادگستری بود و ارتباطی برسیدگی بوضع شخصی اینجانب نداشت بنده با کمال رغبت برای روشن شدن موضوع جریان تحصیل ملک من بوزارت توضیح میدهم .

در سال ۱۳۱۷ که از طرف دولت بموجب قانون خاصی املاک خالصه بفروش رسید اینجانب مانند عده زیادی خریداران املاک خالصه این ملک را مبلغ بیست و هشت هزار تومان با قسط پنجساله طبق شرایط مقرر از دولت خریداری کردم و نمیدانم با چه منطقی این عمل را آقای مکی سوء استفاده و نامشروع می دانند ؟ و اینکه گفته اند بنده در آنجا خانه سیصد هزار تومانی ساختم بنده این خانه را در صورتی که ایشان حاضر بمعامله باشند بپش مبلغ مزبور با کمال میل بابشان واگذار میکنم - در همین حال این نکته را هم تذکر میدهم که آقای مکی فقط حساب دارائی مرا کردند بدون اینکه بفروض من هم توجه بکنند شاید آقای مکی نمیدانند که من در حدود هفتاد هزار تومان بموجب اسناد رسمی اکثر آبیانکه مقروضم و ای کاش آقای مکی حاضر بمعامله میشدند که اقلاً از معامله این خانه سی هزار تومان از قروض من ادا میشد (مکی - گنج مینوعی بشما کمک میکنند)

۷ - راجع بحکمت - راجع بحکمت اینجانب در تمام دوره ۲۴ سال خدمت در دادگستری بیش از چهار یا پنج فقره حکمت نکرده ام و آنهم نواحاً در مواردی بوده است که طرفین از آشنایان من بوده و باصرار مرا ملزم بقبول حکمت کرده اند و این داورها هیچگاه برای حق الحکمه نبوده است کما اینکه در همین مورد حکمت آقای عیسی یف نیز اگر تحقیق بکنند خواهند فهمید که من و بناری از طرفین حق الحکمه نکرده ام و بناری این مطالب نیز مثل سایر مطالب ایشان هاری از حقیقت است

۸ - راجع بآقای محمودی مکه آقای مکی متذکر شده اند من بنظرم امضاء آراهم بخصوصی باو

دستور داده و در مقابل انجام این کار و هدم بست بهتری باو داده ام این اظهار هم صحیح نیست و جریان قضیه بطور خلاصه این است که آقای محمودی در مدتی که سمت کارمندی هیئت تجدید نظر املاک و اگذاری را داشته مرتب سر کار خود حاضر نمیشده و در مواقعی که حضور مییافته و با سایر اعضاء هیئت شرکت در دادرسی داشته برای امضاء آراء حضور نمی یافته و چون بایک چنین وضعی پرونده ها متراکم و میبایستی ترتیبی برای ختم امر داده شود بر اثر گزارش رئیس هیئت تجدید نظر املاک و اگذاری بمشاریه ابلاغ شده که نسبت به پرونده هائی که بمشارکت او دادرسی انجام گرفته نظر خود را اظهار کند و بیهیچوجه منظور وزارت دادگستری این نبوده که رأی له یا علیه کسی بدهد و بطور معقول است که وزیر ذیل ابلاغ رسمی بعضوی دستور دهد که برو رأی فلان پرونده را بنحو خاصی امضاء کن ؟

این عمل آقای محمودی مطابق مقررات و قوانینی که ما داریم امتناع از انجام وظیفه است و جرم محسوب میشود و در همین حال توقع هم داشته است از من که کارش را عوض کنم و بنده برای اینکه آقایان کاملاً جریان را مستحضر شوند سه تا از پرونده ها را بعنوان نمونه آورده ام و اگر بغواهند ممکن است ملاحظه بفرمائید تاریخش معین است تاریخ صورت جلسه قید شده ذیل صورت جلسه ایشان امضاء کرده اند ولی چند روز بعد که رأی صادر شده ایشان رأی را امضاء نکرده اند و البته سه پرونده که کلاسه آن تعیین شده موجود است (شوشتری - ذیل صورت مجلس ها را امضاء کرده است ؟) ذیل صورت مجلس را امضاء کرده ولی برای رأی حاضر نشده امضای صورت مجلس حاضر است .

۹ - آخرین عرض من راجع است بمطلبی که آقای مکی در خصوص ادها نامه مربوط به مرحوم فرخی اظهار داشته اند و نسبت داده اند مکه این ادعای نامه را من تنظیم کرده ام و برای اثبات موضوع هم استناد بکتابی کرده اند که خود نوشته اند و بعد هم در ضمن بیاناتشان گفتند که اگر مطلب غیر از این بوده چرا من تکذیب نکرده ام در اینخصوص اولاً من در صحت یا ستم ادعای نامه وارد نمیشوم ثانیاً بر فرض که ادعای نامه مزبور غلط تنظیم شده نویسنده آن ذنب لایق فری (دکتر بقائی - لایق بفرمائید) مرتکب شده باشد این امر ارتباطی با اینجانب ندارد زیرا بحکایت پرونده امر که برای ملاحظه همه آقایان نمایندگان حاضر است تعقیب مرحوم فرخی در سال ۱۳۱۶ شروع شده و حال آنکه بموجب ابلاغ شماره ۱۸۲۶۷۴۳۴۹۹ مورخ ۱۹۱۲۱۹ در ۱۳۱۶ اینجانب بست ریاست اداره نظارت انتخاب و بالملازمه در تاریخ تعقیب دادستان تهران نبوده ام تا بتوانم ادعای نامه ای تنظیم کنم - اما انتظار آقای مکی بر اینکه چرا مندرجات کتاب ایشان را راجع باین موضوع تکذیب نکرده ام بی مورد است زیرا تا این تاریخ انتشار فرات حدتاد ایشان را پیدا نکرده بودم (خنده

نمایندگان) و ناچار از مندرجات آن خبری نداشتم تا تکذیب نمایم و با این توضیح که بعضی مجلس شورای ملی رساندم در صورتی که ایشان واقماً منظورشان آرامش وجدان باشد انشاء الله کتاب خود را تصحیح خواهند نمود . امیدوارم باقی مندرجات کتاب از این قبیل نباشد .

در اینجا بمرض خود خاتمه میدهم و رفع تصدیع میکنم و از حضور نمایندگان محترم استدهای رأی دارم (احسنت) .

رئیس - آقای مکی بموجب ماده ۱۷۴ میتوانند در تعقیب بیانات خودشان اظهاراتی بفرمائید .

مکی - بشارت باد خاصان حرم را - که قصد کینه کرده خود پرستی تمام هرايضی که بنده عرض کردم مستدل بود نامه ای که از آقای مستوفی الان ارائه میدهم که ایشان گفته اند بنا بر تقاضای خودش بوده که تغییرش داده اند این شخص نامه ای بنخست وزیر نوشته و علت را ذکر میکند بنا بر این خیلی جای تعجب است که اگر مجلس شورای ملی بدون اینکه وارد صحت و سقم این قضایا بشود همین طور حرف تحویل بگیرد و این ترویج دزدی ترویج خیانت ترویج خودسری است در دادگستری در این نامه نوشته شده بعضوز مبارک جناب آقای نخست وزیر رونوشت آقای هیئت و رونوشت جناب آقای وزیر دادگستری این تلگراف را همین چند روزه کرده اند بنده همه اش را نمی خوانم موجب این بی لطفی مخالف نظامات یا بیبارت صریح تعدی و ظلم این آقایان این است که اخیراً آقای رضای شکرانی دائمی آقای رئیس دربار (شکرانی - این خلاف واقع است خودت هم میدانی موضوع چیست) خط خود مستوفی است

شکرانی - اینها همه اش خلاف واقع است اینها همه اش تحریکات محلی است (زنک رئیس) .

کشاورز صدر - آقای مکی چرا بیک همکاران حمله میکنی .

شکرانی - خجالت بکش بی شرف (زنک مستورئیس) .

مکی - خودت خجالت بکش بی شرف (زنک رئیس) .

دکتر بقائی - مرد که دزد بی شرف ترا بجرم دزدی از دربار بیرون کردند و دوباره تحویل شدی (زنک رئیس) .

شکرانی - خفه شو .

لریمان - خودت خفه شو .

رئیس - بچه ات را آقایان تذکر میدهم .

دکتر بقائی - فقط با تذکر میدیدم آقایان کاریکه میخواهند بکنند .

رئیس - هر چهار نفر اظهار کردم چه شما و چه آقای مکی و چه آقای شکرانی و چه آقای لریمان . مجلس شورای ملی را شما بگوید زورخانه و نقاشی که دست کار میکند از کجا میتواند این مبلغ را برای خرید ملک خالصه بی داد ایشان بگفتند

شوشتری - بنده است مردم ایران بزرگوار

مردم ایران .
رئیس - ساکت باشید آقای شوشتری (خنده نمایندگان) بفرمائید آقای مکی .

مکی - بیاناتی که آقای بوذری کردند طبق اسناد و مدارکی که بنده ارائه خواهم داد تکذیب میکنم و تماش قابل رد است منجمله پرونده ای دارد آقای خستو که ایشان گفتند (مهدی ارباب - خستومرد شریفی است) خواهش میکنم آقای ارباب در بین صحبت من صحبت نفرمائید (مهدی ارباب - من در باو چستان عملش را دیدم)

دکتر بقائی - اینها حساب نیست آقای رئیس **مکی -** آقای زرین که یکی از قضات دادگستری است راجع بکارهای ایشان يك گزارش داده بود بدون اینکه این گزارش بیک مرجع صلاحیت داری برود در يك چاه ویلی مخفی شد و ایشان دادستان شدند آن پرونده آقای زرین بکجا رسید که آقای زرین تعقیب کرده بودند و اما راجع به آقای محمودی گفتند که ایشان خودشان قبلاً تقاضا کرده من نامه اش را این جا خواندم و در صورت جلسه هم قید شده که هیچوقت تقاضائی نکرده و گفتند از این بیانی که در نامه مقام وزارت شده است تعجب می کنم و من تقاضای انتقال نکرده ام و اما اگر ایشان ذیل احکام را امضاء نکرده باشند و تخلف قضائی کرده باشند وظیفه وزیر دادگستری نیست (کشاورز صدر - وزیر باید دستور بدهد) وزیر باید بنویسد بآداره نظارت اداره نظارت هم باید ادها نامه صادر کند برود بمحکمه انتظامی محکمه انتظامی برای این است که بتخلف قضات رسیدگی کند (کشاورز صدر - وزیر باید اقدام بکند) آقای کشاورز صدر خواهش می کنم این کار که عرض کردم نشده آقای وزیر دستور صریح داده اند برای يك پرونده بخصوصی ایشان فرمودند که من سمت بازرسی شرکت هواپیمائی ایران را ندارم ولی تکذیب نکرده اند که از سهامداران عمده ایران توریستند و ایران تورهم از سهامداران شرکت هواپیمائی است و آقای عیسی یف هم که میگویند حکمت ایشان را قبول کرده اند از سهامداران ایران تور است و شرکت هواپیمائی ایران حکمیتی که بابشان دادند چون ایشان عضو هیئت مدیره ایران تور هستند از وجود ایشان استفاده کردند و این بقرینه بنده خیانت و جنایت و يك نوع سرقتی است بچه مناسبت بیک وزیر بارت معاونی حکمت بدعند آنهم حکمت عیسی یف کسی که بابشان در يك شرکت شریک است و اما این که فرمودند قرضی دارم

دکتر مجتهدی - دادستان حق ندارد اتومبیل سوار شود ؟

مکی - دادستان حق دارد اتومبیل سوار شود ولی حق ندارد با اتومبیل دولتی اتومبیلرانی یاد بگیرد و اتومبیل دولتی برای یاد گرفتن رانندگی نیست و اما ایشان خودشان گفتند که من منز هستم و چنین و چنان میخواستم از ایشان بپرسم پرونده حمایت مادران بکجا رسیده چه دستگاہی آن پرونده را از جریان بازداشت این را هم توضیح بدهند بنده بیشتر از این چیزی عرض نمیکند ولی خاطر آقایان نمایندگان محترم را بیک نکته توجه میدهم فکر نکنید مکه اقلیتی هست اکثریتی هست ما در يك موارد کلی نه اقلیت نه اکثریت میشناسیم يك سابقه بدی ایجاد نشود که پس فردا این سابقه باعث بدبختی این ملت بشود و آنوقت يك کسانی مؤثر در ایجاد این بدبختی باشند بنده در کمال آرامی هرايض خودم را با اطلاع آقایان رساندم و در اول هم عرض کردم که فقط برای آسایش و آرامش وجدان است چند نفر از آقایان این جا نشسته اند اگر بغواهد اسم آنها را خواهم گفت بعد از این که در جلسه قبل بنده استیضاح سکرم به بنده مراجعه کردند که بیا آقا ما یک ناهاری دعوت میکنیم شما با آقای بوذری اگر اختلاعات شخصی دارید حل بشود گفتیم از خود آقای بوذری پرسید که آیا من با ایشان اختلاف شخصی دارم یا از ایشان تقاضائی

مردم از قضات و دستگاه قضائی میرنجند چرا خود ایشان از هیئت تصفیه رنجیدند راجع به روزنامه ها يك بیاناتی کرده اند اولاً آنچه را که از دو سه روزنامه خوانند بیان حقایق بود اگر افکار عمومی و اگر يك جمعیت زیادی دارای يك فکری بشوند و فکرشان را روی کاغذ بیاورند و بیان حقیقت بکنند آنها را باید توقیف کرد (پناهی - آن عقیده اکثریت نبود) عقیده اکثریت ملت ایران است (پناهی - همچو چیزی نیست) و اگر واقماً ایشان بوظیفه خودشان عمل کرده اند یا دستگاه شهربانی که ضابط دادگستری است و داد سرای تهران به وظیفه خودشان عمل کرده اند بچه مناسبت آنروزنامه هائی که بنمایند گمانی که با دولت مخالفت کرده و رأی نداده اند هر چند اقترایا تهمت و فحش و هتاک و هر چه بغواهند بگویند آنها آزاد باشند ولی اگر يك کسی يك حقیقتی را گفت او را فوری توقیفش بکنند این يك بام و دو هوا است آن روزنامه هائی که بنا بدستور دولت با حمله میکنند با فحش میدهند خیلی تشکر می کنم برای اینکه اگر سختی بین ما بود میبایستی ما را تعریف کنند و همین که حمله میکنند ثابت میشود که سختی بین ما نیست ایشان اگر واقماً خیلی علاقمندند بدستگاه و جریان کار دادگستری آقای دادستان تهران که در روز با ماشین دولتی شماره ۱۱۰ اتومبیل رانی میکرد يك تا کسی را خرد کرده است دادستان اتومبیل دولتی را نبرد بیک تا کسی بزند و خورد کند .

داشتم آخر باید يك مسودی داشته باشد که بنده يك نظر خاصی نسبت بايشان داشته باشم و اگر هم داشتم همین اکازون بهترین موقع بود که دعوت آن آقایان را می پذیرم و میرقم و اختلافاتمان در آنجا حل میشد و هر تقاضایی هم که داشتم در آنجا انجام میدادم پس بنا براین بدانید که بیانات ایشان وارد نبوده و بنده هیچوقت و هیچ موقع نتوانستم روی نظریات شخصی يك حمله ای بکنم از آقایان و زوره یا رئیس دولت یا هر کسی کرده باشم همان طوریکه عرض کردم ندای وجدان بوده و پس و روز اول هم که استیضاح را مطرح کردم عرض کردم قصد من این نیست که دولت رأی اعتماد بگیرد یا نگیرد اگر من قرآن را بشهادت بطلم یک دسته ای خواهند گفت که قرآن نغورده تیر و نخواهد شدن سند ولی خود آقایان میدانند که هر نوع رأی در این جریان داده شود هر کس که مظلوم واقع شود هرجانی که تیره بشود مطمئن باشید که اگر قیامت باشد اگر يك خدائی را که شما معتقدید آن روز قیامت گریبان ما را بگیرد (دکتر طب - ما بداد گستری رأی نمیدهیم) پس به کی رأی میدهد بنده عرض کردم که این جناب آقای وزیر عملیات خراب را روی سوابق شخصی گفتم و پرونده فرخی هم در سال ۱۳۱۵ بوده در کتابم نوشته شده است (کشاورز صدر - بگوئید داستانش را آقای بوذری) (یکی از نمایندگان - فرمت بوده) حالاشا خودتان میدانید و وجدانتان میخواهد رأی سفید بدهید میخواهد رأی کبود بدهید ولی این آراء يك روزی در يك محکمه ای که ماتصور میکنم محکمه عدل الهی است در آنجا رسیده گی خواهد شد

رئیس - آقای نخست وزیر
نخست وزیر - استیضاحی که در اینجا از آقای بوذری وزیر دادگستری شده بود مطالبی که عرض رسید چه خود موضوع استیضاح وجه مطالبی که خود آقای بوذری عرض رسانیدند که در حقیقت يك استیضاحی بود که ازدولت شده بود بمناسبت اینکه ایشان وزیر دادگستری دولت بودند بنده من تأیید مطالبی که آقای بوذری در اینجا ضمن دفاع از استیضاحی که شده بود مخصوصاً از مجلس شورایی تقاضای رأی عدم اعتماد به بخشید تقاضای رأی اعتماد میکنم.

دکتر بقائی - همان عدم اعتماد (خنده نمایندگان)
رئیس - آقای رفیع
رفیع - بنده اجازه خواستم برای این بود که وزیر دادگستری تقاضای رأی اعتماد کرده بود (صحیح است) من خواستم بايشان تذکر بدهم که سابقه نشود رئیس دولت رأی اعتماد تقاضا میکند

رئیس - رئیس دولت رأی اعتماد خواسته
رفیع - بنده استفاده میکنم در این موقع همانطوریکه ایشان اشاره کردند در یکی از نقاط يك نفر مطابق مذهب و مسلک اسلام رفتار نمیکرد سایر وزراء هم یاد بگیرند (صحیح است) از وزیر دادگستری

هر يك از کسانی که مطابق مذهب رفتار نمیکند از کار برکنار بکنند (صحیح است) این رأی که اینجا داده میشود برای این است که دولت دارای يك اقتداری بشود مذاکره بکند با خارجی ها و امیدوارم که این دوسه فقره کارهای مردم اصلاح بشود (انشاءالله) و در خانه خواهشندم از رئیس محترم دولت راجع باین حجاج و زور که پولشان را در گمرک گرفته اند تصویب نامه صادر کنند و پولشان را بآنها رد بکنند.

رئیس - آقای دکتر هدایتی
دکتر هدایتی - اخطار نظامنامه ای دارم
رئیس - مطابق چه ماده؟
دکتر هدایتی - ماده ۱۷۱ اجازه میفرمایند
رئیس - بفرمائید
دکتر هدایتی - تقاضای جناب آقای نخست وزیر برای اشخاصی از نوع بنده که در مجلس هستند ایجاد معذور کرده است برای اینکه بجهت دیگر از جهاتی که آقایان اطلاع دارند بعضی از نمایندگان دولت آقای رزم آرا را استیضاح کرده اند از جمله بنده و استیضاح آقای مکی از وزیر دادگستری بود استیضاح عقد یا قرارداد نیست که احتیاج بایجاب و قبول داشته باشد استیضاح حق هر نماینده ای است وزیر یا وزرائی که طرف استیضاح قرار میگیرند مجبور بدفاع هستند از خودشان مجبور بجواب گوئی در محضر مجلس شورایی هستند اگر جواب ندادند یا جوابهای آنها قانع کننده نبود آن وزیر یا آن دولت ساقط میشود یا منعزل میشود استیضاح دو جور پیش بینی شده در آیین نامه داخلی مخصوصاً استیضاح از وزیر و استیضاح از وزراء در هر ضمیمه قرار گرفته است (مکی - خود دولت قبول کرده آفاشکالی ندارد) اشکال دارد اجازه بفرمائید

رئیس - اشکال ندارد این موضوع سابقه و نظائر دارد
صفائی - رئیس دولت هر موقع میتواند تقاضای رأی اعتماد بکند.

دکتر هدایتی - رئیس دولت هر موقع میتواند تقاضای رأی اعتماد بکند بنده هم میدانم اجازه بفرمائید
 صدایتان را هم بلند نکنید بندهم میتوانم صدایم را خیلی بلندتر از اینها بکنم ولی اجازه بفرمائید موضوع روشن بشود بنده اهل استدلال هستم آقایان اگر بنده را متقاعد کردند حرفی ندارم بنده یا بدولت رأی میدهم یا رأی نمیدهم اجازه بفرمائید بنده عرضم را میکنم این وسیله که وقتی وزیر سمت استیضاح قرار میگیرد که ممکن است دولت موقعیتش متزلزل باشد سه استفاده میکند و در تحت شخصیت آن وزیر که اکثریت نمایندگان ممکن است با او ملاقات باشند رأی اعتماد میخواهد این سه استفاده از موقعیت است این تهدید بجلس است (زنك متمد رئیس)

رئیس - آقای دکتر هدایتی (محمد علی مسودی - ماده ۶۱) شامل کنید من میخواهم حرف بزنم آقای دکتر هدایتی این موضوع سابقه زیاد داشته در این مجلس مخصوصاً ماده ۶۱ قانون اساسی را که قرائت بکنند دولت مسئولیت مشترک

دارد همیشه میتواند قبول کند.
 (اصل ۶۱ قانون اساسی بشرح زیر قرائت شد)
 اصل ۶۱ - وزراء علاوه بر اینکه به تنهایی مسئول مشاغل مختلصه به وزارت خود هستند به هیئت اتفاق نیز در کلیات امور در مقابل مجلسین مسئول و ضامن اعمال یکدیگرند
دکتر هدایتی - من مخالف این موضوع نیستم دولت میتواند تقاضای رأی اعتماد بکند آفا اجازه بفرمائید وزیری که تحت استیضاح قرار گرفته است.

رئیس - آخر نمیشود اینکار را کرد برای وزیر که نمیشود علیه رأی گرفت سابقه این است.
دکتر هدایتی - اجازه بفرمائید يك دولتی مایند فرض بفرمائید بنده نمیگویم این دولت يك دولتی که مایند بهترین اوقات مملکت را تلف میکند يك مشت دروغ تصویب مجلس میدهد تقاضای بستن پارلمان را لایحه انحلال مجلس را میاورد لایحه تقسیمات و تجزیه مملکت را میاورد به مجلس آنوقت تحت عنوان وزیر دادگستری زیر استیضاح قرار گرفته رأی اعتماد میخواهد این هیچ وجه قانونی نیست.

رئیس - ایشان بعنوان اخطار نظامنامه ای صحبت کرده
دکتر بقائی - بنده دوتذکر داشتم
رئیس - بفرمائید این تذکرها همه میخواهند و میتوانند بدهند از همانجا بفرمائید.

دکتر بقائی - یکی راجع به تغییر دادستان بود صحبت سر این بود که چطور شد همان روزی که کابینه را آمد سرکار همان روز عرض کردند:

رئیس - مگر شما هم استیضاح کرده اید؟
دکتر بقائی - نه خیر استیضاح نکرده ام همان عنوانی که آقای رفیع تذکر دادند بنده هم تذکر میدهم
رئیس - ایشان تذکر راجع به رأی دادند
دکتر بقائی - اینهم تذکر راجع به رأی است تذکر دوم راجع به مطبوعات بود که چرا شصت تا روز نامه را توقیف کردند و چرا آزاد کردند یا توقیف غیر قانونی بوده یا آزاد کردند و هیچکدام از این دورا آقای بوذری جواب ندادند بنده میخواستم این را حضور آقایان تذکر بدهم.

رئیس - آقای اسلامی
اسلامی - چون اساس استیضاح بنده منتفی شده است بنده استیضاح خودم را استرداد میکنم و اگر آقایان مقتضی بدانند ممکن است یک روزی معین کنند بنده مطالبی را که داشته ام عرض میکنم (بسیار خوب)

ابتهاج - بنده طبق ماده ۹۰ توضیحی دارم
رئیس - بفرمائید
ابتهاج - چند جلسه است که آقای مکی راجع به شرکت هوا بیمائی ایران و حرکت ایران تودر مجلس تذکراتی میدهند چند از احاطه بقائاتی که تمام این دوشرکت میشود کمال تشکر را دارم ولی اظهارات ایشان میرساند که گویا علاقه خاصی باین دو

شرکت دارند و با نظری بشغل با سهام این شرکتها دارند که در هر دو حال مجلس جای این کار نبوده و باید نسبت به هر دو موضوع بشرکت های مربوطه مراجعه کنند.

(در اینموقع اخذ رأی اعتماد شروع شد و نتیجه بقرار ذیل اعلام گردید)
 آراء موافق - ۹۷ رأی
 روقه کبود هلاک مخالف - ۸ رأی

ورقه سفید علامت امتناع - يك رأی
 اسامی رأی دهندگان - آقایان آشتیانی زاده - سندجی - اردلان - مجتهدی - صدری - دکتر مجتهدی - کشاورز صدر - دکتر معظمی - محمد ذوالفقاری - دکتر مصباح زاده - دکتر طب - حکیمی اورنگ - اسلامی - گنابادی - دکتر کیان - صفائی پناهی - وهاب زاده - نصر تیان - امامی اهری - سرتیب زاده - پالیزی - گنجی - رفیع - دکتر مصدق - دکتر بقائی - آزاد - حاذقی - دکتر نبوی - بوداغبان - انشار صادقی - مهدی ارباب - سلطانی - نبوی - سلطان العلماء - تیمورتاش - دکتر هدایتی - فقیه زاده محمود مسودی - ابتهاج - کودرزی - دکتر جلالی بهبهانی - ملک مدنی - دولت شاهی - افشار - نقتی - الاسلامی - حبیبیه - نریمان - صالح - ناظر زاده - مهدوی - سود آور - مکر - نورالدین امامی - اسکندری - موسوی - عباسی - قرشی - دانش - بزرگ نیا - هسکر صاحب جمع - حائری زاده - ظفری خان کباب - کاسمی - تولیت - دکتر علوی - هرب شیبانی گرگانی - آبکار - شادلو - خزیه علم - منصف - فرامرزی - شکرانی - رضوی - کهید - جواد هلمری مجید موفر - مغبر فرهمند - دکتر طاهری دولت آبادی - فهیمان - صدر میرحسینی - برومند سالار بهزادی - معین زاده - غضنفری - امیری فراگزلو - معدل - کپو - کوراغلی - هراتی امیر افشاری - دهقان - ناصر ذوالفقاری - ابریشم کار مرتضی حکمت - دکتر برال - محمد علی مسودی - دکتر سید امامی - غلامرضا فولادوند صدر زاده.

اسامی موافقین - آقایان فرامرزی شادلو بهبهانی - ظفری - ملک مدنی - ابریشم کار - مجید موفر - آبکار - فقیه زاده - سود آور - افشار صادقی - تیمورتاش - ناصر صدری - سلطان العلماء - دکتر کاسمی - دولت آبادی - دکتر معظمی - امیر نصرت اسکندری - محمد قرشی - رفیع - محمود مسودی - ابتهاج - حبیبیه - میر مجید موسوی نبوی - معدل - بوداغبان - سندجی - نورالدین امامی - عباسی - مجتهدی - حکیمی - اورنگ خزیه علم - صدر میرحسینی - کودرزی - گنابادی - سرتیب زاده - دکتر کیان - اردلان - افشار گنجینه - دکتر نبوی - دکتر مجتهدی - دولت شاهی - امامی اهری - دکتر طب - صفائی - اسلامی - پناهی نصر تیان - نقتی - اسلامی - وهاب زاده - سلطانی - دکتر سید امامی - سدرزاده - محمد علی مسودی ناظر زاده - خان کباب - دهقان - ناصر ذوالفقاری

حکمت - دکتر برال - غضنفری - غلامرضا فولادوند شیبانی - گرگانی - دکتر طاهری - بهزادی - دکتر مصباح زاده - منصف - فهیمان - قبادیان صاحب جمع - سید مهدی - امیر افشاری - محمد ذوالفقاری - حسن مکررم کوراغلی - شکرانی فراگزلو - مهدی ارباب - معین زاده باقری - پالیزی - هراتی - هلمری - رضوی - ارباب کپو مغبر فرهمند - برومند - علوی - تولیت - حاذقی کهید - دکتر جلالی - کشاورز صدر - بزرگ نیا - رأی مخالف - آقایان دکتر مصدق - دکتر بقائی - نریمان - مکی - صالح - دکتر هدایتی - آزاد - حائری زاده

رئیس - آقای نخست وزیر
نخست وزیر - بنده از اکثریت مجلس که با کمال لطف و با توجه مخصوص رأی موافق بدولت دادند تشکر میکنم و حتی عرض میرسانم راجع بفرمایشات جناب آقای رفیع نسبت به حجاج بطوری که تقاضا فرمودند اقدام خواهد شد و نتیجه بعداً با اطلاع خواهد رسید (احسن) و در خانه به عرض میرسانم بطوری که آقایان اطلاع دارند دولت مدتی است که با کشورهای خارجی نسبت به املاک مختلف با قرضه هائی که الان در پیش است مشغول مذاکره است و تا وقتی که موقعیت دولت از نقطه نظر مجلس مستحکم نباشد اجرای این مذاکرات و این عملیات نمیتواند بطور خوبی ادامه پیدا بکند بنابراین از پیشگاه مجلس شورای ملی تقاضا دارم که کلیه استیضاحاتی که تا بحال مطرح شده مطرح بکنند دولت با کمال افتخار حاضر بشود و جواب استیضاحات را بدهد (احسن)

۴- یقینم يك فقره لایحه راجع با استخدام کارشناس راه آهن از طرف وزیر راه
رئیس - آقای وزیر راه بفرمائید

وزیر راه - چون در چندی بیش که يك حادثه هوا بیمائی رخ داده بود بنده در آنموقع در مسافرت بودم و موفق نشدم که گزارش آن حادثه را به عرض مجلس برسانم و مجدداً هم هازم مسافرت هستم این بود که خواستم يك چند دقیقه ای وقت مجلس شورای ملی را برای این موضوع بگیرم و چون دولت برای اواهمیت قائل شده است لازم بود که جریان آنرا به عرض برسانم بطوریکه خاطر نمایندگان محترم مستحضرات متأسفانه روز ۵ شنبه ۲۳ شهریور ماه یکی از هوا بیما های شرکت هوا بیمائی ایران که حامل يك موتور يدکی هوا بیما و ۸ نفر اعضای هیئت رانندگی بود و برای تعمیر هوا بیما دیگر شرکت بجهت عزیمت می نموده چند دقیقه پس از بلند شدن از زمین فرودگاه مهرآباد بزمین سقوط نموده و سرنشینان هوا بیما که چهار نفر ایرانی و یک نفر فرانسوی و یک نفر تیمه افغانی جنوبی و دو نفر یونانی بودند تلف شدند و هوا بیما و موتور يدکی آن نیز از بیت رفت و بعد از وقوع این سانحه مقامات صلاحیت دارد دادگستری و هوا بیمائی کشوری در محل حضور بهم رسانیده و معاینات و تحقیقات لازم برای بررسی علت وقوع سانحه شروع و تشریفات لازم از طرف دادستان تهران و وزارت راه

نیز بعمل آمد.
 چون رسیدگی و تحقیق در اطراف کیفیت و علت وقوع سانحه باید بوسیله متخصصین فنی صلاحیت دار بعمل آید لذا کمیسیونی مرکب از تیسار سرتیب سیاه پوش رئیس تیب فنی نیروی هوائی و آقایان پیترو لویو بنگستون متخصصین فنی هوا بیمائی تشکیل و این کمیسیون مأموریت یافت با ماینه دقیق معلو باقیمانده هوا بیما و رهایت نکات فنی و مطالعات لازمه کیفیت علت وقوع سانحه را تعیین و چنانچه عیب یا نقضی در هوا بیما بوده گزارش دهد.

بعد از وقوع سانحه عده ای از اشخاص غیر مسئول علت وقوع سانحه را بصور مختلف تعبیر نموده و انتشاراتی دادند که پایه و اساس صحیحی نداشت زیرا بعضی هوا بیما را فرسوده و معیوب یا باز گیری آنرا زائد بر ظرفیت جلوه داده و برخی خلبان را خسته دانسته یا قصور را متوجه کمک خلبان می نمودند و چون دولت نمیتوانست باین قبیل شایعات و نظریات ترتیب اثر دهد از هر گونه اظهار نظری تا خانته تحقیقات و وصول گزارش متخصصین فنی خودداری نمود در تاریخ ۱ شنبه ۲ مهر ماه ۲۹ گزارش متخصصین فنی راجع با سانحه هوا بیمائی فوق الذکر با اداره کل هوا بیمائی کشوری تقدیم و شورای عالی هوا بیمائی که طبق قانون هوا بیمائی کشوری مرکب از نمایندگان عالی رتبه وزارت دادگستری - وزارت کشور - وزارت اقتصاد ملی - وزارت راه و فرمانده نیروی هوائی شاهنشاهی و رئیس اداره کل هوا بیمائی کشوری و نماینده اطاق بازرگانی میباشد بقراد این گزارش رسیدگی نمود از مجموع تحقیقات و مطالعات دقیقی که بوسیله کمیسیون تحقیق و رسیدگی با سانحه بعمل آمده و مورد تصدیق اداره کل هوا بیمائی کشوری و نیروی هوائی شاهنشاهی قرار گرفته در مورد این سانحه چنین نتیجه گرفته شده است که:

هوا بیما و موتور های آن کاملاً سالم بوده و هوا بیما علاوه بر ظرفیت باز گیری نشده بود و موتور يدکی در هوا بیما در داخل حدود مجاز قرار داده شده بود ولی طرز بستن موتور يدکی به منظور جلوگیری از آجا بجا شدن با اصول فنی کاملاً منطبق نبوده و ممکن است در نتیجه لغزیدن و جابجاشدن موتور يدکی در موقع بلند شدن هوا بیما و تغییر مرکز ثقل منجر به اختلال موازنه هوا بیما و وقوع سانحه شده باشد و با اینکه خاموش شدن چراغ داخلی هوا بیما و تاریکی اطاق خلبان و عدم امکان استفاده از دستکاهای فنی جهت حفظ تعادل هوا بیما علت سانحه باشد و ممکن است هر دو علت مذکور موجب وقوع سانحه شده باشد در اینجا لازم است توضیح داده شود که طبق مقررات هوا بیمائی کشوری هیئت رانندگی هوا بیما باید دارای گواهی نامه صلاحیت فنی بوده و خود هوا بیما نیز باید دارای گواهی نامه قابلیت پرواز معین باشد علاوه موتور و تیه هوا بیما باید در موارد معینی مورد بازرسی قرار گیرد و قبل از هر پرواز هر طرح پرواز هوا بیما تنظیم و دستورالعمل مراقبت

هوائی فرودگاه رعایت گردد و در این مورد تمام این نکات رعایت شده لیکن نسبت به نظر بستن مس. و تور یدکی در داخل هوابیما ایستاد بشرکت سهامی هوابیما وارد است و برای جلوگیری از تکرار این قبیل حوادث اقدامات لازم از طرف اداره کل هوابیمائی کشوری بعمل آمده است. بدیهی است شرکت سهامی هوابیمائی ایران نسبت به حقوق اعضای هیئت رانندگی که در راه انجام وظیفه جان سپرده اند و باید بیازماندگان آنها پرداخته شود اقدام لازم بعمل آورده و بطوریکه آن شرکت اطلاع داده از هشت نفر اعضای هیئت رانندگی که در سانحه تلف شده اند باستانهای دوتقر بقیه در مقابل حوادث انفرادی بیمه بوده اند و نسبت بدو نفر مزبور هم شرکت مزبور مبلغی معادل باپرداخت بیمه بیازماندگانشان خواهد پرداخت.

وقوع این سانحه تا بحال برای شرکت هوابیمائی ایران بی سابقه بوده و موجب تأثر همه را فراهم ساخته است. (صحیح است) و امید است که این قبیل حوادث تکرار نگردد. (انشاءالله) در خانه لازم است تذکر داده شود که هنوز در هیچک از ممالک مترقی دنیا و با کلیه وسائل و تجهیزات موجود نتوانسته اند کاملاً از وقوع این قبیل سوانح جلوگیری بعمل آورند.

این مربوط به سانحه هوائی بود ضمناً برای کارهای کارشناسی راه آهن و ساختمان راه آهن وزارت راه احتیاج با استخدام چند نفر کارشناسان دارد طرحی است که قبلاً دولت آقای منصور تقدیم مجلس شورای ملی کرده اند مجدداً همان لایحه را بنده میخواستم که تقدیم بمجلس بکنم و استدعا بکنم که هر چه زود تر مطرح شود.

۵ - تقدیم يك فقره لایحه راجع به آئین نامه انجمن های محلی از طرف وزیر کار

رئیس - آقای فروهر.
فروهر - خواستم از طرف وزارت کشور آئین نامه مربوطه بانجمنهای محلی را که باید در کمیسیون مربوطه طرح بشود تقدیم مجلس شورای ملی بکنم و ضمناً استدعا میکنم که در انتخاب اعضای کمیسیون لطفاً تسریع فرمایند.

۶ - انتخاب کمیسیون مخصوص

رئیس - جزء دستوراست آقایان اگر موافق هستند شروع کنیم با انتخاب اعضای کمیسیون (بلی -

بلی - و اوقیم) شش نفر بحکم قرعه برای استخراج در خارج انتخاب می شود.

افشارسادقی - بنده يك تذکری دارم.

رئیس - فرمائید.

افشارسادقی - مطلبی کلان است بعرض

آقایان محترم برسد نزول تکرک مغربی است که متأسفانه قسمت مهمی از محصول باغات رضائیه را از بین برده است (صحیح است) و خسارات مهمی باهالی فلک زده آنجا وارد آورده است آقایان بخوبی استحضار دارند که رضائیه مدتهای متوالی است دچار قهر و هتاد طبیعت شده و هر چند صباح وقوع يك حادثه ناگوار دردهای آنها را تازه میکند ولی وقوع این حوادث شوم و متوالی هرگز در روح شاهدوستی و وطن پرستی آنها کوچکترین خللی وارد نیاورده است (احسن) و با اینکه بیش از یکصد هزار نفر جوانان آنها بخون خود آغشته شده ریختن این خونها نهال ایرانیت آنها را آبیاری و بارور نموده است (احسن) رجاج و اتق دارم باین عده ستم دیده توجهی بشود درخانه از حضور جناب آقای وزیر راه استفاده میکنم و خواهش می کنم نسبت براههای ترانزیتی رضائیه توجه مخصوصی مبذول فرمایند (احسن - احسن)

دکتر بقائی - اخطار دارم.

رئیس - فرمائید.

دکتر بقائی - ما يك اعلام جرمی کردیم در

مجلس راجع به لکومیتوها از وزارت راه بکمیسیون عرایض رفته و کمیسیون عرایض از وزیر راه پرونده را خواسته هنوز نرسیده و باین جهت رسیدگی به تأخیر افتاد
رئیس - تأکید می شود که بفرستند ۶ نفر بحکم قرعه برای استخراج در خارج از مجلس تعیین می شوند.

شرح زیر بحکم قرعه تعیین شدند

- آقایان علی سلطانی - مجید موقر - محمد تقی برومند - اسلامی - خسرو نقشائی (چون غائب هستند یکی دیگر قرائت میشود) - ابوالحسن حکیمی - امیر نصرت اسکندری - (معذرت میخواهم) دکتر احمد نبوی

رئیس - شروع میشود به اخذ آراء ده نفری ۹۶ نفر اسامی رأی دهندگان (آقایان: نورالدین امامی آشتیانی زاده - مجید موقر - اردلان - مجتهدی - صدیقی - دکتر مجتهدی - یالیزی - نصرتیان - دکتر طباطبائی - اورنگ - کرگانی - ظفری - وهاب زاده - مهدوی - سنندجی - پناهی - حکیمی - محمد ذوالفقاری - جمال امامی - عباسی - کشاورز صدر

- افشار - دکتر مظلمی - دکتر هدایتی - بوداغبان - فقیه زاده - دولشاهی - محمود محمودی - قاسم فولادوند - غضنفری - فرامرزی - امامی اهری - منصف - گنجی - سرتیب زاده - مکی - دکتر مصدی - دکتر بقائی - آزاد - سلطانی - خزیمه علم - رضوی - برومند - دکتر نبوی - حائری زاده - اسکندری - افشار صادقی - ارباب مهدی - گنابادی - نبوی - سلطان العلماء - ناصر ذوالفقاری تیمورتاش - ابتهاج - قبادیان - دکتر جلالی - بهبهانی - ملک مدنی - قهرمان - حمیدیه - دکتر علوی - مکرم - سودآور - رفیع - دهقان - موسوی صاحب جمع - قرشی - بزرک نیا - صفائی - دکتر کاسمی - تولبت - اللهیار صالح - نریمان - دکتر برال - عرب شیبانی - امیری - نفاة الاسلامی - گودرزی - مرتضی حکمت - ناظرزاده - آبکار - شادلو - شکرانی - خاکباز - عامری - کعبه مخبر فرهمند - دکتر طاهری - دولت آبادی - صدر - میرحسینی - معین زاده - معذل - ابریشم کار - کیو - کوراغلی - هراتی - امیرافشاری

رئیس - این آراء مأخوذه تحت نظر آقایان بیکه در مجلس برای استخراج معین شده اند و سه نفر از هیئت رئیسه باید لاک و مهر بشود (صحیح است) و بعد هم استخراج باید بشود در ظرف ۳ روز نتیجه بعرض مجلس برسد آقای کفیل وزارت دارائی بیاناتی داشتند فرمایند

۷ - استرداد لایحه چاپ اسکناس جدید از طرف کفیل وزارت دارائی

کفیل وزارت دارائی - بنده عرض مفصلی نداشتم يك موضوع کوچکی بود خاطر آقایان مسبوق است در دولت اسبق لایحه ای داده شد بمجلس برای پشتوانه و تجدید اسکناس منتشره دولت حاضر چون احتیاجی باین لایحه ندارد این است که تقاضا میشود که آن لایحه را مسترد فرمایند نظر بنده این بود و عرض دیگری نداشتم (احسن)

۸ - موقع و دستور جلسه بعد

ختم جلسه

رئیس - جلسه آینده روز سه شنبه خواهد بود متحصراً بسؤالات نمایندگان از وزراء با آنها هم اطلاع داده شد که حاضر شوند روز پنجشنبه هم بقیه استبضاح (جلسه در ساعت یک ربع بعد از ظهر ختم شد) رئیس مجلس شورای ملی - رضا حکمت